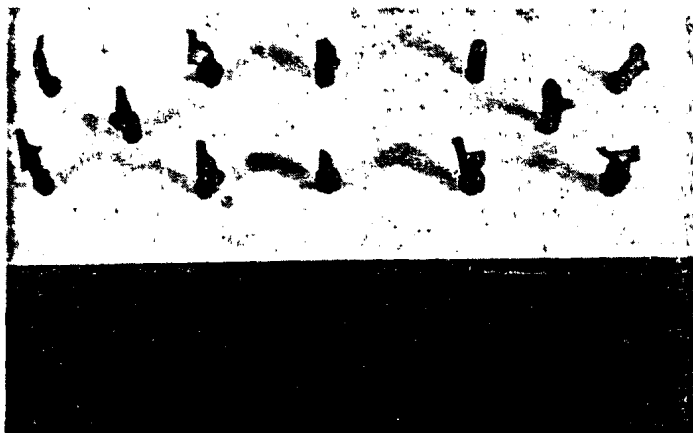

ՈՍԿԱՆԵԱՆ ԱՍՏՈՒԱԹԱՇՈՒՆԶԸ

Ս. ԳՐՈՑ ԿԱՆՈՆԻ ՀԱՅԵՑԱԿԵՏԷՆ

Ոսկան Վարդապետի ջանքերով հրատարակուած Աստուածաշունչը Ս. Գրոց Կանոնի հայեցակէտէն դատելու համար նախ պէտք է տեսնենք անոր բովանդակութիւնը։ Հին Կտակարանի բաժնին մէջ կը գտնենք հետեւեալ քառասուն եւ եօթ գիրքերը։ 1 Մենդոց, 2 Ելից, 3 Ղևտացոց, 4 Թուոց, 5 Երկրորդ Օրինաց, 6 Յեսուայ, 7 Դատա-

ւորաց, 8 Հռութայ, 9-12 Թագաւորութեանց Ա Բ Գ Դ, 13-14 Մնացորդաց Ա եւ Բ, 15-16 Եզրաս Ա եւ Բ, 17 Նէեմի (= Գ. Եզրաս), 18 Տուրիթ, 19 Յուդիթ, 20 Եսթեր, 21-22 Մակաբայեցոց Ա եւ Բ, 23 Յոբ, 24 Սողոմոն, 25 Առակք, 26 Ժողովող, 27 Երգերգոց, 28 Իմաստութիւն Սողոմոնի, 29 Իմաստութիւն Սիրաքայ, 30 Եսայի, 31 Երեմիա, 32 Ողբք, 33 Բարուք, 34 Եզեկիէլ, 35 Դանիէլ, 36 Ովսէէ, 37 Յովէլ, 38 Ամո-

ՆՈՐ-ՋՈՂԱՅԻ ԻՅՑ ԽՈՂԱՐԱՄԻ ՄԵԾԱՄԱՆՈՒՐ:

վա, 39 Արդիւ, 40 Յովնան, 41 Միքիա, 42 Նաւում, 43 Ամբակում, 44 Սոփոնիա, 45 Անգէոս, 46 Զաքարիա, 47 Մաղաքիա։

Աստուծոյ թիւ 1-14, 16-17, 20, 23-27, 30-32 եւ 34-47 մաս կը կազմեն Երբայական Կանոնին եւ կը համարուին Նախականոն Գիրքեր։

Թիւ 18-19, 21-22, 28-29 եւ 33 կը պատկանին Եօթանասնից Կանոնին եւ կը նկատուին Երկրորդականոն Գիրքեր։

Իսկ թիւ 15, որ է Եզրաս Ա, կը համարուի Պարականոն։

Նոր Կտակարանի գիրքերն են Մատթէոս, Մարկոս, Դուկաս, Յովհաննէս, Գործք Առաքելոց, Հռովմայեցոց, Կորնթացոց Ա եւ Բ, Գաղատացոց, Եփեսացոց, Փիլիպեցոց, Կողոսացոց, Թեսաղոնիկեցոց Ա եւ Բ, Տիմոթէոսի Ա եւ Բ, Տիտոսի, Փիլիմոնի, Եբրայեցոց, Յակոբու, Պետրոսի Ա եւ Բ, Յովհաննու Ա Բ Գ, Յուդայի, եւ Յայնութիւն Յովհաննու, ընդամէնը 27 գրութիւններ։

Աստուծոյ մէջ, ըստ ոմանց, Երկրորդականոն կը նկատուին Պետրոսի Բ. Թուղթը,

Յովհաննու Բ. և Գ. Թուղթերը և Յայտնութիւնը:

Ոսկանեան Աստուածաշունչին մէջ, Նոր Կտակարանի գիրքերէն յետոյ, իբրեւ յաւելումական գրութիւններ կը տեսնուին Աղօթք Մանասէի, և Եղբայ Գ., որոնք անշուշտ կը վերաբերին Հին Կտակարանին:

Արդ, դուրս թողով Նախականոն Գիրքերը, որոնք իբրեւ կանոնական ընդունուած են առ հասարակ, տեսնենք միասնի այն գիրքերը, որոնք երկրորդականոն են կամ Պարականոն, սկսելով դարձեալ Հին Կտակարանէն:

Ա.— Տուրիք.— Յաճախ կը գտնուի Աստուածաշունչի հայերէն ձեռագիրներուն մէջ, օր. 260. Ս. Թ. 297, 428, 1925, 1928, 1933:

Բ.— Յուդիք.— Նոյնպէս յաճախ կը գտնուի Աստուածաշունչի հայերէն ձեռագիրներուն մէջ. օր. 260. Ս. Թ. 297, 428, 1925, 1928, 1933:

Գ.— Մակաբայեցոց Ա և Բ.— Աստուածաշունչի հայերէն ձեռագիրներէն շատեր կը պարունակեն Մակաբայեցոց երեք գիրքեր. ինչպէս 260. Ս. Թ. 297, 428, 1928, 1933: Առաջին երկու գիրքերը ճանչցուած են իբրեւ երկրորդականոն, իսկ երրորդը կրնայ համարուիլ Պարականոն:

Դ.— Իմաստութիւն Սողոմոնի.— Աստուածաշունչի հայերէն ձեռագիրներէն շատերուն մէջ կը տեսնուի այս մատենը. օր. 260. Ս. Թ. 255, 297, 304, 306, 428, 477, 540, 1925, 1926, 1928, 1930, 1931, 1933:

Ե.— Իմաստութիւն Սիրաքայ.— Ասիկա թէեւ Սողոմոնի Իմաստութեան չափ յաճախ չ'երևիր, սակայն տեղտեղ ուսու դասած է հայերէն Աստուածաշունչներու մէջ. օր. 260. Ս. Թ. 297, 501, 1928, 1933:

Զ.— Բարութ.— Այս գիրքն ալ յաճախ կը տեսնուի հայերէն Աստուածաշունչներու մէջ. օր. 260. Ս. Թ. 297, 304, 306, 428, 1925, 1926, 1930, 1931, 1933:

Երկրորդականոն այս գիրքերուն ներկա-

յութիւնը հայերէն ձեռագիր Աստուածաշունչներու մէջ ուրեմն իրականացնելու տար Ոսկան Վարդապետին որ զանոնք ներս առնէ իր հրատարակութեան մէջ:

Գալով Նոր Կտակարանին, ամբողջովին տպագրած է զայն, ինչ որ բնական բան մը պէտք է համարուի:

Նոր Կտակարանի գիրքերէն ետք դուրս յաւելում, ինչպէս յիշեցինք վերեւ, կը պարունակէ երկու գրութիւններ, Հին Կտակարանի վերաբերեալ, որոնք են.

Ա.— Աղօթք Մամասէի, որ այս ձեւով, այսինքն իբրեւ յաւելում կը գտնուի լատինական Աստուածաշունչին մէջ:

Բ.— Եղբայ Գ.— Այս ալ Պարականոն գիրք մըն է, և լատինական Աստուածաշունչին մէջ գետեղուած է յաւելումաբար: Ասիկա չ'ի գտնուի հայերէն ձեռագիր Աստուածաշունչներու մէջ: Ոսկան Վարդապետ ինքը թարգմանած է զայն լատիներէնէ և ներմուծած իր հրատարակութեան մէջ:

Այստեղ պէտք է յիշենք նաև.

Եղբայ Ա.— օվ. Վեւ արար Յովսիա թագաւոր զգառիկն Տեառն յերուսաղէմ...:— Այս ալ Պարականոն գիրք մըն է, որ Ոսկանի Աստուածաշունչին մէջ վերը թուագրեցինք 15: Ոսկան Վարդապետ զայն ներս առած է՝ հաւանաբար այն պատճառով որ հայերէն Աստուածաշունչներէն շատերուն մէջ կը գտնուի այն, օր. 260. Ս. Թ. 297, 428, 1925, 1928, 1933: Լատինական Աստուածաշունչը այս ալ գետեղած է Յաւելումին մէջ, Եղբայ Գ. Գիրք անունով:

Երրորդականոն. Ոսկան Վարդապետ իր հրատարակած հայերէն առաջին Աստուածաշունչին համար որդեգրած է Հին եկեղեցիներու կողմէ ընդունուած Եօթնասնեց Կանոնը: Ան տեղ տուած է նաև այդ Կանոնէն դուրս Եղբայ Ա. և Գ. Գիրքերուն: Առաջինը առած է Հետեւելով Աստուածաշունչի հայերէն ձեռագիրներէն ոմանց, իսկ երկրորդը ներմուծած է Հետեւելով լատինաց Վուկասթային:

Ն. ԵՊՄ. ԾՈՎԱԿԱՆ